GEMEENTE EEMNES

Aanvullende nota beantwoording zienswijze omgevingsvisie Eemnes

7 januari 2026

Inleiding

De raad heeft op 15 december 2025 besloten de ‘Nota van beantwoording zienswijzen omgevingsvisie Eemnes’ vast te stellen en de omgevingsvisie Eemnes (versie 1 mei 2025) met inachtneming van de Nota van beantwoording zienswijzen gewijzigd vast te stellen. De raad heeft daarnaast ook het amendement ‘groene buffer’ aangenomen.

Na dit besluit is gebleken dat wij een zienswijze niet in behandeling hebben genomen. De zienswijze is binnen de inzagetermijn bij ons ingediend en er is een automatische ontvangstbevestiging verstuurd. De zienswijze is echter niet in de mailbox ontvangen. Dit houdt vermoedelijk verband met de grootte van een bijlage (76Mb) die de indiener ter ondersteuning van de zienswijze had bijgevoegd. Hierdoor is de zienswijze niet verbonden aan een zaaknummer en niet door ons in behandeling genomen.

Het betreft een zienswijze van de Natuur en Milieufederatie Utrecht (NMU). Deze zienswijze nemen wij alsnog in behandeling. Ook deze ingebrachte zienswijze behandelen wij zorgvuldig. We stellen daar deze ‘Aanvullende nota van beantwoording zienswijze omgevingsvisie Eemnes’ voor op. Deze nota is een aanvulling op de op 15 december 2025 vastgestelde ‘Nota van beantwoording zienswijzen omgevingsvisie Eemnes’.

	Zienswijze	***Gemeentelijke reactie***
1.	Wij waarderen de mogelijkheid om samen met de gemeente bij te dragen aan de ontwerp-Omgevingsvisie Eemnes. Namens de Natuur en Milieufederatie Utrecht maken wij graag van deze gelegenheid gebruik om schriftelijk een zienswijze in te dienen. Met onze zienswijze vragen wij aandacht voor thema's en ontwikkelingen die onzes inziens nog ontbreken of aangepast moeten worden voordat de definitieve omgevingsvisie wordt vastgesteld. Onze zienswijze bestaat uit drie onderdelen en neemt de opbouw van de ontwerp omgevingsvisie als uitgangspunt: 1. Thematisch; [3 t/m 33] 2. Gebiedsgerichte uitwerkingen; [34 t/m 40] 3. Uitvoering. [41 t/m 44] Allereerst willen wij de gemeente bedanken voor het participatietraject met bewoners, ondernemers en organisaties Dat heeft geleid tot een goede basis die nu als ontwerp voorligt. We constateren echter ook dat er nog ruimte is voor verbetering.	-

	Zienswijze	*Gemeentelijke reactie*
2.	Wij vinden dat de ontwerp Omgevingsvisie nog vrij **abstract** is. Maak deze zo concreet mogelijk, zodat de uitvoering eenvoudiger verloopt.	Het balanceren van economische, sociale en ecologische belangen is complex. De omgevingsvisie helpt ons daarbij. De omgevingsvisie brengt op strategisch niveau verschillende thema's samen, zoals ruimtelijke ordening, milieu, economie, natuur, wonen en mobiliteit. Dit helpt om beleid af te stemmen en tegenstrijdige belangen te balanceren. Het biedt een kader voor de toekomstige ontwikkeling van een gebied, met aandacht voor o.a. duurzaamheid, gezondheid en leefbaarheid. Natuur(waarden) en milieu zijn daarbij ook van groot belang. In de omgevingsvisie geven wij richting aan deze opgaven op strategisch niveau. De omgevingsvisie is zodoende, op een relatief hoog abstractieniveau, onze basis voor concrete plannen, programma's en vergunningen. In hoofdstuk zes van de omgevingsvisie geven we aan wat de belangrijke vervolgstappen zijn voor het concretiseren en realiseren van de doelen en ambities uit de omgevingsvisies. De doelen en ambities uit de omgevingsvisie vertalen we in het omgevingsplan naar concrete regels voor de fysieke leefomgeving en toegestane activiteiten en ontwikkelingen. Via omgevingsprogramma's vertalen we de doelen en ambities naar concretere beleidsdoelen, projecten en maatregelen. De omgevingsvisie geeft ook de strategische richting voor projecten en het begeleiden van initiatieven van derden. Het realiseren van de doelen en ambities in deze omgevingsvisie is alleen mogelijk bij continue samenwerking met een breed scala aan (regionale) partners. Als gemeente nemen we daarom een regierol en zetten we in op het samenwerken en verbinden van partijen om de doelen te bereiken. Daarnaast gaan we ons beleid monitoren en evalueren. Dat doen we op twee manieren: i) via brede monitoring van de staat van onze omgeving met de Leefomgevingsfoto, en ii) via specifieke monitoring op doelen en ambities die in programma's zijn uitgewerkt. U geeft aan de omgevingsvisie Eemnes vrij abstract te vinden en u vraagt ons deze concreter te maken met het oog op de uitvoering ervan. We constateren dat veel van uw inbreng veelal betrekking heeft op de wijze van uitwerking en uitvoering van onze strategische ambities en doelen. Diverse van de door u benoemde aandachtspunten zijn aan de orde bij (de afwegingen voor) het vaststellen van omgevingsprogramma's, omgevingsplan, concrete projecten en uitvoeringsmaatregelen. De door u ingebrachte punten kunnen daarbij van grote waarde zijn en zullen we daar ook bij betrekken.

	Zienswijze	*Gemeentelijke reactie*
3.	Het **natuurbeleid** in Nederland heeft zich lange tijd voornamelijk gericht op het beschermen, inrichten en beheren van natuurgebieden, zowel via Natura 2000 als via het Nationaal Natuurnetwerk Nederland. Buiten deze natuurgebieden is de kwaliteit van het landschap verder achteruitgegaan. Terwijl juist deze kwaliteit ook bijdraagt aan een robuuste kwaliteit in de natuurgebieden zelf. Om die reden is het belangrijk dat de Omgevingsvisie expliciet aandacht besteedt aan het waarborgen van de **Basiskwaliteit Natuur** juist in het landelijke en stedelijke gebied waar natuur niet de primaire functie is. Basiskwaliteit Natuur draagt immers bij aan een kwalitatieve, gezonde leefomgeving voor bewoners, planten en dieren. Het heeft ook een positief effect op de natuurgebieden. Voor gemeenten is de omgevingsvisie een goed instrument om de beleidsintentie aan te geven, dat overal binnen het grondgebied gestreefd wordt naar Basiskwaliteit Natuur. Helaas constateren wij dat dit onderwerp ontbreekt in het huidige ontwerp van de Omgevingsvisie. Wij roepen de gemeente op om de ontwerp omgevingsvisie aan te passen en Basiskwaliteit Natuur expliciet als uitgangspunt op te nemen.	Het concept Basiskwaliteit Natuur is gekoppeld aan een kennisprogramma van diverse organisaties, waaronder Vogelbescherming Nederland, Stichting Deltaplan Biodiversiteitsherstel en Wageningen UR. Het concept Basiskwaliteit Natuur wordt omschreven als de set van condities (milieucondities, inrichting en beheer) die algemene soorten nodig hebben om algemeen te blijven of worden. Zonder deze condities zullen de algemene soorten achteruitgaan. Basiskwaliteit Natuur richt zich met name op het landelijk en stedelijk gebied, waar natuur niet de primaire functie is. De omgevingsvisie Eemnes sluit aan op het doel van het concept Basiskwaliteit Natuur: het verbeteren van de biodiversiteit in het landelijk en stedelijk gebied, voor een gezonde leefomgeving en een veerkrachtige natuur. Ook wij richten ons niet alleen op natuur en natuurwaarden in natuurgebieden, maar ook in niet-natuurgebieden. We benoemen in onze omgevingsvisie dat goed groen cruciaal is voor een aantrekkelijke, karakteristieke, klimaatbestendige, biodiverse en gezonde leefomgeving (paragraaf 4.5). Ook geven we in paragraaf 4.5 aan dat we dieren die in gebouwen verblijven, beschermen. Dit doen we door middel van een soortenmanagementplan. In paragraaf 5.2 geven we aan dat we circulair, natuurinclusief en klimaatadaptief bouwen en het vergroenen van tuinen stimuleren. In paragraaf 5.3 geven we aan dat we voor bedrijventerreinen inzetten op voldoende groen en het tegengaan van onnodige verharding. En in paragraaf 5.4 geven we aan dat we ook in het buitengebied de biodiversiteit en kwaliteit van natuur willen verhogen. Hoe we dit doen is onderdeel van verdere uitwerking. Het concept Basiskwaliteit Natuur en de kennis die daarbij door diverse partijen wordt ontwikkeld, kan daarvoor een methode zijn.

4.	Het is positief dat de gemeente verklaart dat een **goed water- en bodemsysteem** meer leidend moet zijn bij nieuwe ontwikkelingen. Wij stellen echter voor om – in de lijn met het beleid van de Provincie Utrecht – het begrip 'water en bodem sturend' te hanteren. Dit laat duidelijker zien dat het water en bodemsysteem echt de basis moet zijn voor keuzes in de ruimtelijke inrichting, en niet iets is waar je alleen maar rekening mee houdt.	In de omgevingsvisie geven we in paragraaf 4.5 reeds aan dat een goed water- en bodemsysteem meer leidend moet zijn bij nieuwe ontwikkelingen. Dit biedt onzes inziens een duidelijke ambitie en doelstelling.
5.	In de Ontwerp omgevingsvisie is een hoofdstuk met de titel ''**Leidende principes**''. Hierin ontbreken juist de leidende principes – zoals toekomstbestendig, natuurinclusief, klimaatadaptief, circulair en functiecombinaties, landschapstype en de groenblauwe dooradering – die richtinggevend zouden moeten zijn voor ruimtelijke ontwikkeling, een circulaire samenleving en een integrale aanpak. Wij pleiten ervoor om deze principes alsnog op te nemen in dit hoofdstuk.	In Eemnes spelen diverse opgaven en ontwikkelingen waar we met deze omgevingsvisie op inspelen. Twee opgaven springen eruit en zijn voor onze gemeente extra belangrijk. Deze twee leidende principes vormen een belangrijke basis voor het stellen van concrete doelen en ambities voor diverse thema's, waaronder de door u genoemde duurzaamheidsthema's: - In paragraaf 2.2 benoemen we dat we een leidend principe nodig hebben dat uitgaat van 'behoud én ontwikkeling', juist omdat de leefomgeving onder andere moet worden aangepast aan duurzaamheidsopgaven zoals klimaatverandering, het verlagen van de CO2-uitstoot en het versterken van de natuur en biodiversiteit. - In paragraaf 2.3 benoemen we dat een duurzame, veilige en gezonde leefomgeving voor iedereen een belangrijke pijler is voor de overkoepelende ambitie: het binden en verbinden van toekomstige generaties aan het dorp en aan elkaar. Deze twee leidende principes werken we uit in de hoofdstukken drie, vier en vijf. Waarin we o.a. nadrukkelijk kiezen voor: duurzaam bouwen en leven, mogelijkheden voor zonne-energie, route naar aardgasvrij, versterken van biodiversiteit, flexibel en betrouwbaar watersysteem, voldoende groen van goede kwaliteit, versterken en stimuleren gebruik (H)OV en stimuleren van wandelen en fietsen. Uit de indeling van en binnen de hoofdstukken kan overigens geen mate van belangrijkheid worden afgeleid. Alle doelen en ambities in de omgevingsvisie Eemnes zijn belangrijk.

6.	Verschillende ontwikkelingen in de provincie en landelijk beïnvloeden het beleid in de gemeente Eemnes. Echter is de link met onder meer het **Utrechts Programma Landelijk Gebied** (UPLG) niet benoemd en verder uitgewerkt terwijl dit wel een sterke stempel gaat drukken op alle gebiedsprocessen. Het is essentieel dat de koppeling met UPLG wordt opgenomen en vertaald in alle ambities van de omgevingsvisie.	Op diverse plekken in de omgevingsvisie geven wij aan wat onze ambities en doelen zijn voor ons buitengebied. Samen met onze partners, waaronder o.a. de provincie Utrecht, spannen wij ons in voor het realiseren van deze ambities. De omgevingsvisie heeft het karakter van een strategisch document, waarin de lange termijn ambities en richtinggevende keuzes van de gemeente zijn vastgelegd. In dit type document verwijzen wij bewust niet naar specifieke beleidsdocumenten van derden, omdat deze in de loop van de tijd van naam en/of inhoud kunnen wijzigen of vervangen kunnen worden. Het Utrechts Programma Landelijk Gebied (UPLG) is momenteel in ontwikkeling (terinzagelegging) en daarmee (nog) geen vastgesteld document. We zijn hier wel met de provincie Utrecht over in gesprek, samen met andere partners. Wij brengen daarbij de door ons geformuleerde ambities en doelen in en nodigen de provincie, en alle andere partners, uit om daar invulling aan te geven via hun eigen beleid en met projecten, maatregelen en gebiedsprocessen. De verdere uitwerking en ontwikkelingen in bijvoorbeeld gebiedsprocessen of instructieregels van de provinciale verordening kunnen op termijn eventueel leiden tot een toekomstige aanpassing in onze omgevingsvisie.
7.	In punt ‘’3.5. **Aantrekkelijk buitengebied**’’ ligt de nadruk vooral op wat er al is, in plaats van op wat er nog nodig is. De tekst wekt de indruk dat er weinig hoeft te veranderen. Toch is er nog ruimte voor verbetering: **weidevogelgebied Eemland** staat bekend als één van de belangrijkste weidevogelgebieden in Europa. Het is belangrijk om deze status en situatie in stand te houden en constant te werken aan verbetering daarvan. Het gebied kent weliswaar de hoogste dichtheid aan weidevogels ten opzichte van andere weidevogelgebieden in de provincie. Maar op de Soortenkijker van Groene Bondgenoten scoort het gebied tussen C	In hoofdstuk 3 gaan we in op de kenmerken en kwaliteiten van onze gemeente die we willen behouden en waar mogelijk versterken. Dit gaat daarmee dus inderdaad uit van datgeen wat er is. Hoofdstuk 4 bevat vervolgens de doelen en ambities voor ontwikkelingen per thema. In hoofdstuk 5 vertalen we de kwaliteiten, doelen en ambities naar de diverse deelgebieden, waaronder het buitengebied. In paragraaf 3.5 hebben we opgenomen dat een belangrijk kenmerk van het open polderlandschap is (wat we willen behouden en waar mogelijk versterken): “De aanwezigheid van weidevogels. Daar zijn we

	en D (waarbij A de beste en E de slechtste score is). Neem daarom gerichte maatregelen om de kwaliteit van de weidevogelgebieden te verbeteren.	trots op en willen we behouden." In paragraaf 5.4 geven we aan: "We streven naar: Behoud en versterken van de polder als uniek en zeer waardevol gebied voor weidevogels." … "Agrariërs zijn cruciaal voor behoud van het landschap en de weidevogelreservaten. We stimuleren hen om deze rol te versterken." De door u benoemde aandachtspunten spelen daarbij een rol. Deze aandachtspunten nemen we mee in de uitwerking van de omgevingsvisie.
8.	Wij vinden het jammer dat de ontwerp Omgevingsvisie geen specifiek thema bevat over het **beschermen en versterken van natuurgebieden**, met name het Natura 2000-gebied Eemmeer en het NNN de Eem. Wij vinden het wenselijk dat de Omgevingsvisie een afzonderlijk thema wijdt aan de bescherming en ontwikkeling van deze gebieden, waarin ook aandacht besteedt wordt aan de volgende punten: • Voorkom aantasting Natura 2000-gebied en zorg dat er in het NNN geen ruimtelijke ontwikkelingen plaatsvinden. De landschappen in de gemeente maken deel uit van regionale, nationale en Europese ecologische structuren (Natuurnetwerk Nederland NNN en Natura 2000). Samen vormen deze gebieden essentiële ecologische verbindingszones tussen omringende natuurgebieden. In de ontwerp omgevingsvisie ontbreekt dit uitgangspunt. Wij pleiten ervoor om in de visie expliciet op te nemen dat er in beginsel geen ruimtelijke ontwikkelingen plaatsvinden in het NNN. Het NNN moet bovendien worden afgemaakt, zoals door toevoeging van de Groene Contour-percelen. Ook verzoeken wij op te nemen hoe het NNN verder versterkt en ontwikkeld gaat worden.	De paragrafen 3.5, 4.5, 4.6 en 5.4 bevatten onze ambities en doelen voor onder andere natuur en natuurgebieden en doen dit in integrale samenhang met andere ambities. In paragraaf 5.4 gaan we specifiek in op 'buitengebied type 1: beschermde natuur'. De Natura 2000-gebieden worden beheerd door de provincies (voor de meeste terreingebieden) en door Rijkswaterstaat (voor gebieden op en rond rijkswateren), in samenwerking met de lokale terreinbeheerders (natuurbeheerorganisaties). De rijksoverheid is verantwoordelijk voor het vastleggen en begrenzen van Natura 2000-gebieden en het vaststellen van beheerplannen, in samenwerking met provincies (en onder toezicht van de Europese Commissie). De provincie is verantwoordelijk voor het vastleggen van de begrenzingen van NNN. Dit doet zij via haar provinciale omgevingsverordening en de daarin opgenomen instructieregels en restricties voor de als NNN aangewezen gebieden. Ook gemeenten zijn hier aan gebonden bij het opstellen van het gemeentelijke omgevingsplan en het verstrekken van omgevingsvergunningen. Het voldoen aan de provinciale (en landelijke en Europese) regels is uiteraard voor ons een belangrijk uitgangspunt. Het aanmerken van Groene contour-percelen is een instrument uit de provinciale omgevingsverordening die volgt uit de provinciale Natuurrealisatiestrategie 2009. Deze groene contour-percelen nemen

		we niet op, omdat dit een door de provincie aangeduid werkingsgebied is. Wanneer de provincie daadwerkelijk inzet op natuurontwikkeling op deze percelen (waaronder het beschikbaar stellen van voldoende middelen hiertoe), dan worden de bijbehorende instructieregels voor Natuur van toepassing, ook voor gemeenten.
9.	• Zet in op duurzaam herstel van natuursystemen: Natuurvisie Utrecht 2050. Om de natuur te versterken is het essentieel dat gewerkt wordt aan duurzaam systeemherstel en ontwikkeling van kwetsbare dier- en plantensoorten en herstel van ecosystemen. De samenwerkende natuurorganisaties die verenigd zijn in Oostbroek (Utrechts Landschap, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, LEU, IVN en NMU) hebben een gezamenlijke Natuurvisie opgesteld in 2023. Deze natuurvisie beschrijft toekomstscenario's voor de zes belangrijkste landschapstypes in de provincie Utrecht. Wij roepen de gemeente op kennis te nemen van deze Natuurvisie én om de aanbevelingen uit deze Natuurvisie op te nemen in de definitieve omgevingsvisie, in ieder geval voor het onderdeel Eem & Randmeren (zie bijlage Natuurvisie - Ontwikkelkansen voor Eem & Randmeren (Natuurvisie)). In onze natuurvisie roepen wij de gemeente op om: ▪ de leefgebieden voor weidevogels en ganzen (rustgebieden) te vergroten: ✓ Stimuleer natuurinclusieve landbouw ▪ de groenblauwe dooradering van het landschap te vergroten: ✓ Leg kleine landschapselementen aan. ✓ Herstel cultuurhistorische landschapselementen als eendenkooien, houtkaden, tiendwegen en grienden. ✓ Ontwikkel sloten met natuurvriendelijke oevers.	Dank voor het delen van de door Oostbroek (Utrechts Landschap, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, LEU, IVN en NMU) opgestelde Natuurvisie Utrecht 2050. Wij hebben hier kennis van genomen. Vanuit de in onze omgevingsvisie geformuleerde ambities en doelen staan wij open voor initiatieven die betrekking hebben op het versterken van natuur en natuurwaarden, bijvoorbeeld ten aanzien van natuurinclusieve landbouw, groenblauwe dooradering en oeverlandjes. Deze dienen altijd te worden afgewogen in het totaal van alle ambities en doelen in de omgevingsvisie.

	▪ de oeverlandjes met hun kenmerkende vegetatie van zomerklokjes en dotterbloemen langs de veenriviertjes te beschermen (zie natuurvisie, p.4).	
10.	**Thema 4.1. ''Generatie(ver)bindend wonen''** Wij waarderen dat de gemeente – naast de ontwikkeling van Zuidpolder Zuid en Ocriet en de verkenning voor woningbouw aan de noordzijde van het dorp – ook mogelijkheden ziet voor woningbouw op inbreidings-en transformatielocaties, evenals voor het beter benutten van de bestaande woningvoorraad. Wij zouden het op prijs stellen als de volgende punten ook in de Omgevingsvisie worden opgenomen: - **Hoogbouw:** Op pagina 37, onder punt ''Kleinschalige inbreiding en transformatie'' van de ontwerp Omgevingsvisie staat vermeld dat de gemeente openstaat voor meerlaags bouwen als dat op de locatie passend is. Dit is een stap in de goede richting. Wij geven de voorkeur aan een compacte groei en hoger bouwen (hoger dan 4 lagen), binnen de huidige bebouwingszone, zodat er veel ruimte voor groen behouden blijft. Wij verzoeken de gemeente om dit uitgangspunt expliciet op te nemen in de Omgevingsvisie, als richtgevend principe voor toekomstige ruimtelijke ontwikkeling.	Zoals in de omgevingsvisie aangegeven staan we positief tegenover meerlaags bouwen als dat op de locatie passend is. Voor zowel inbreiding als splitsing van kavels en woningen, hanteren we de principes die zijn opgenomen in paragraaf 5.2. Dit betekent onder andere: "Aansluiten op en bijdragen aan de typische Eemnesser beeldkwaliteit. Dat betekent dat nieuwbouw past bij de aard, schaal en basisprincipes van de architectuur in het dorp."
11.	**- Woningbouw aan de noordzijde van Eemnes:** in de Ontwerp Omgevingsvisie lezen we op pagina 37 dat – naast de concrete woningbouwprojecten Zuidpolder Zuid en Ocriet – er mogelijkheden worden verkend voor woningbouw aan de noordzijde van het dorp, vanwege het afnemen van de agrarische functie in dit gebied. Indien er daadwerkelijk woningen worden gerealiseerd aan de noordzijde van Eemnes, verzoeken wij om deze zoveel mogelijk te clusteren in of bij de bestaande woonkern. Wij verwijzen hier ook naar de voorwaarden opgenomen in artikel 9.11, lid 1 onder b van de Omgevingsverordening van de Provincie Utrecht, waarin staat vermeldt dat ''*door sloop wordt de oppervlakte van de fysieke aanwezige bebouwing met 50%*	In de omgevingsvisie hebben we een onderzoeksgebied ~~hebben~~ opgenomen aan de noordzijde van Eemnes ten behoeve van eventuele woningbouw. De noordzijde van het dorp zien wij als een potentieel geschikte locatie voor woningbouw omdat de agrarische functie hier afneemt en het dorp met verder ontwikkeling aan de noordzijde ruimtelijk in evenwicht blijft. Elders in de gemeente zijn geen grote locaties beschikbaar om aan de urgente woningbouwbehoefte te voldoen. De verkenning voor woningbouw aan de noordzijde van ons dorp volgt op een later moment, als uitwerking van de omgevingsvisie. Pas dan wordt duidelijk om hoeveel woningen het wat de gemeente

	gereduceerd, waarbij te behouden historisch waardevolle of karakteristieke bebouwing niet in de berekening wordt betrokken''. Daarnaast verzoeken wij om niet alle VAB-locaties te herontwikkelen. Op deze manier kunnen vrijgekomen percelen ook benut worden voor duurzame landbouw of natuur. Voorwaarde moet wel zijn dat VAB-percelen alleen voor duurzame landbouw mogen worden gebruikt. Op die manier stimuleert en faciliteert de gemeente natuurinclusieve initiatieven en biologische boeren die bijdragen aan de UPLG doelen en andere. Vraagstuk: Kunt u in de omgevingsvisie verduidelijken wat de brandbreedte van het aantal woningen zou zijn en waar deze precies gepland zijn (bijvoorbeeld in de kernrandzone)?	betreft zou kunnen gaan. Uw vragen zijn dus nog onderwerp van onderzoek.
12.	**Thema 4.3. ''Veilige en duurzame mobiliteit voor iedereen''** Wij waarderen het dat de gemeente zich inzet voor het verbeteren van de openbaar vervoerverbindingen tussen Eemnes en omliggende steden. Toch blijkt uit Afbeelding 6 ''Schematische weergave van het stimuleren van wandelen en fietsen voor korte ritten'' dat de auto een belangrijk vervoermiddel blijft voor 1) ritten tussen buurdorpen, 2) ritten naar Amsterdam, Amersfoort, Utrecht en Almere en 3) nationaal en internationaal verkeer. Deze nadruk op de auto komt ook terug op pagina 40: ''*Tegelijk zien we dat een goede autobereikbaarheid en parkeren erg belangrijk zijn voor concurrentiepositie en levensvatbaarheid van winkels en andere voorzieningen*''. Wandelen en fietsen worden daarentegen enkel gestimuleerd voor lokale ritten binnen het dorp. Wij vinden dit een gemiste kans aangezien ook grotere afstanden tot ca 30 km prima op de (elektrische) fiets gedaan kunnen worden. Wij pleiten ervoor om het STOMP-principe ook toe te passen op het bovenlokaal niveau, en om een lagere parkeernorm – zoals toegepast voor de woningbouwlocatie Zuidpolder Zuid –	We realiseren lokale en regionale hoofdfietsroutes om bijvoorbeeld woon-werkverkeer, school- en familiebezoek op de fiets te stimuleren. Niet alleen voor verplaatsingen binnen het dorp, maar ook tussen buurdorpen. En door aan te sluiten op andere (regionale) fietsroutes stimuleren we daarmee ook (elektrisch) fietsen over grotere afstanden. In de ontwikkelprincipes in paragraaf 5.2 hebben we opgenomen: “Wandelen, fietsen en OV-gebruik wordt bevorderd, deelmobiliteit wordt in samenwerking met de initiatiefnemer gestimuleerd en/of de parkeerbehoefte wordt op eigen terrein opgelost. Zo voorkomen we een te grote toename van parkeerdruk in de straat. Als parkeren op eigen terrein niet mogelijk is, dragen initiatiefnemers bij aan het aantrekkelijker maken van deelautogebruik.” De ontwikkelprincipes gelden gemeente-breed. De ambities en doelen ten aanzien van mobiliteit staan verder uitgewerkt in de recent vastgestelde Verkeersvisie en het eerder vastgestelde Gemeentelijk Verkeer en Vervoer Plan (GVVP) Eemnes.

	gemeente-breed te hanteren. Dit geldt ook voor het stimuleren en faciliteren van deelvervoer. .Wij verzoeken de gemeente daarnaast om deze inzet te versterken en te verankeren met aanvullende maatregelen in de Omgevingsvisie, die duurzame mobiliteitskeuzes daadwerkelijk stimuleren. Wij vinden het positief dat in de bebouwde kom maximaal 30 km/h de norm wordt. Denk daarbij ook aan: - Verlaging van parkeernormering; - Realisatie van autoluwe centra's; - Voorrang geven aan duurzame vervoerswijzen bij de (her)inrichting van de openbare ruimte, bijvoorbeeld door bredere fietspaden, veilige voetgangersbruggen en de aanleg van busbanen; - beperken van het autogebruik, onder andere door parkeerregulering die 'gebiedsvreemde' parkeerders weert en zo de parkeerdruk vermindert en de leefbaarheid van wijken vergroot; - Het onaantrekkelijk maken van het bezit van meerdere auto's met parkeerregulering; - Het stimuleren van fietsgebruik voor afstanden tot 30 km, onder andere door de aanleg van doorfietsroutes.	
13.	**Thema 4.4. ''Ruimte voor werken en ondernemen''** **Verduurzaming van bestaande bedrijventerreinen.** Wij waarderen het dat de gemeente streeft naar het verduurzamen van bestaande bedrijventerreinen. Vraagstuk: Op welke concrete wijze gaat de gemeente deze verduurzaming realiseren? Wij verzoeken de gemeente om in de Omgevingsvisie duidelijke en concrete maatregelen op te nemen om bestaande bedrijventerreinen te verduurzamen. Denk hierbij aan het stimuleren van groene daken en gevels, alsook het multifunctioneel	Onze omgevingsvisie is niet de plek voor het opnemen van concrete maatregelen. In paragraaf 5.3 geven we wel aan: "We zien graag dat de bedrijventerreinen zich ontwikkelen in een duurzame richting met een hoge ruimtelijke kwaliteit. Om dat te bereiken zetten we in op: · Duurzame bouw. Voor het behalen van onze duurzaamheidsdoelstellingen is ook veel winst te halen door het verduurzamen van bedrijfspanden, besparen van energie en minder (drink)watergebruik. · Een klimaatbestendige inrichting van het terrein met voldoende groen en het tegengaan van onnodige verharding.

	gebruik van daken, bijvoorbeeld voor waterberging, biodiversiteit of duurzame energieopwekking.	· We vinden het belangrijk dat er voor werknemers een gezonde werkomgeving is. Dat betekent voldoende groen, voorkomen van geluidsoverlast en mogelijkheden om even een ommetje te maken tijdens de pauze. · Een goede bereikbaarheid voor zowel auto's en vrachtverkeer als voor de fiets en het openbaar vervoer."
14.	**Nieuwe bedrijven.** In de ontwerp Omgevingsvisie wordt voorgesteld om de bedrijfszone langs de snelweg A27 intensiever te benutten voor bedrijvigheid. Wij adviseren om bij nieuwbouw daken te benutten voor duurzame energieopwekking, warmtewinning uit regenwater, opslag regenwater voor toiletten, recreatieplekken, waterberging, biodiversiteit, recreatieplekken, etc. Om deze functies mogelijk te maken adviseren wij om in de Omgevingsvisie op te nemen dat daken even stevig moeten zijn als de vloer van een nieuwe verdieping. Daarnaast vragen wij de gemeente expliciet in de visie op te nemen dat men actief bedrijven wil aantrekken die bijdragen aan de circulaire economie.	Onder andere in paragraaf 5.3 staan ambities en doelen voor de bedrijventerreinen, waaronder duurzame bouw. En in paragraaf 4.5 geven we bijvoorbeeld aan dat we voor de opwek van duurzame energie inzetten op zonnepanelen op daken van onder andere bedrijven. De uitwerking van hoe we hier invulling aan geven vindt plaats in onder andere het omgevingsplan en nemen we niet op in de omgevingsvisie zelf. In onze omgevingsvisie geven we in paragraaf 4.5 aan dat we toewerken naar een circulaire economie waarbij de hoeveelheid restafval wordt beperkt en de recycling van grondstoffen wordt gestimuleerd. Dit geldt niet alleen voor nieuwe bedrijven, maar ook voor bestaande bedrijven. Paragrafen 4.4 en 5.3 bevatten onze doelen en ambities voor werken en ondernemen en bedrijventerreinen. We zien in onze gemeente de volgende type vestigingsmilieus voor werken en ondernemen waar we op in blijven zetten. De bedrijventerreinen voor lichte bedrijvigheid, woongebieden voor bedrijf aan huis, het dorpscentrum voor publieke functies en (startende) ondernemers en het buitengebied voor agrarische en recreatieve ondernemers. De gemeente helpt en faciliteert waar mogelijk, denkt actief mee wanneer ondernemers kansen zien en zorgt voor voldoende flexibele omgevingsplannen.
15.	**Buitengebied: agrarische en recreatieve bedrijven** Wij waarderen de ambitie van de gemeente om te werken aan een moderne agrarische sector waarbij boeren een belangrijke rol hebben in natuurbeheer en onderhoud van het landschap. Ook	In onze omgevingsvisie benoemen we reeds het belang van weidevogels en het streven naar het behouden en versterken van het gebied voor weidevogels. In paragraaf 3.5 van de omgevingsvisie hebben we opgenomen dat een belangrijk kenmerk van het open

	juichen wij de ondersteuning van landbouwondernemers richting een duurzame natuurinclusieve landbouw toe. Binnen de agrarische functies zijn veel maatregelen mogelijk om te werken aan hogere natuurwaarden, bijvoorbeeld door natuurinclusieve praktijken of agrarisch natuurbeheer. Het belang van dit gebied als leefgebied voor weidevogels is groot. Wij zouden het dan ook toejuichen als de gemeente de versterking van dit **weidevogelgebied** expliciet meeneemt in haar Omgevingsvisie.	polderlandschap is wat we willen behouden en waar mogelijk versterken: “De aanwezigheid van weidevogels. Daar zijn we trots op en willen we behouden.” In paragraaf 5.4 geven we aan: “We streven naar: Behoud en versterken van de polder als uniek en zeer waardevol gebied voor weidevogels.” … “Hier is de primaire functie landbouw die zich in een duurzame en natuurinclusieve richting ontwikkelt met agrarisch natuur als belangrijke nevenfunctie. Agrariërs zijn cruciaal voor behoud van het landschap en de weidevogelreservaten. We stimuleren hen om deze rol te versterken.” “Een groot deel van de polder is door de provincie aangewezen als weidevogelkerngebied en/of stiltegebied.”
16.	**Thema ‘’Duurzaam voor volgende generaties’’** **Flexibel en betrouwbaar watersysteem** In de ontwerp Omgevingsvisie lezen we dat de gemeente zich inzet voor 1) een efficiënter watergebruik, door inwoners en bedrijven te stimuleren bewuster met water om te gaan en innovatieve technieken te ondersteunen die water verbruik verminderen en 2) het structureel verhogen van de waterkwaliteit. Daarnaast wordt gesteld dat bij nieuwbouw en renovatie hemelwater zoveel mogelijk lokaal moet worden opgevangen. Dit juichen wij toe. Wat echter ontbreekt in de Omgevingsvisie, is een duidelijke koppeling met de Kaderrichtlijn Water en de bijhorende ecologische kwaliteitsdoelstellingen, evenals met de Uitvoeringsagenda Impuls Kaderrichtlijn Water 2025-2027. Wij verzoeken de gemeente om de ecologische kwaliteitsdoelstellingen van de Kaderrichtlijn Water en het definitieve Uitvoeringsprogramma Impuls Kaderrichtlijn Water nadrukkelijk op te nemen in het wijzigingsproces van de Omgevingsvisie. In het nieuwe Uitvoeringsprogramma Impuls KRW 2025-2027 wordt bovendien expliciet benadrukt dat ook de gemeenten een belangrijke rol hebben bij het realiseren van de KRW-doelen. De	Het structureel verhogen van de waterkwaliteit en een toekomstbestendig (grond)watersysteem is ook voor ons belangrijk. Dat betekent een robuust, betrouwbaar en flexibel systeem dat zowel in natte als droge periodes zorgt voor de juiste hoeveelheid water van goede kwaliteit. In paragraaf 4.5 geven we dit ook aan en hebben we doelen en ambities opgenomen die moeten bijdragen aan o.a. een betere waterkwaliteit en daarmee het behalen van de doelen van de Kaderrichtlijn Water (KRW). Deze werken we waar nodig onder andere uit in het omgevingsplan en omgevingsprogramma's.

	Provincie Utrecht roept gemeenten op hier actief aan bij te dragen, onder andere door KRW-vereisten te borgen in ruimtelijke ontwikkelingen en door emissies vanuit het rioolsysteem te voorkomen. Wij roepen daarom de gemeente op om in de visie – voor alle deelgebieden – helder en concreet aan te geven welke maatregelen zij zal nemen om de waterkwaliteit te verbeteren en te behouden. Daarnaast ontbreken er enkele essentiële maatregelen, zoals het herstel van kwelstromen en het minder diep maken van onnodig diepe watergangen. Deze zijn nochtans cruciaal voor het behoud van natuur die afhankelijk is van kwelwater.	
17.	**Voldoende groen van goede kwaliteit en duurzaam bouwen en leven**. Wij waarderen dat de gemeente investeert in meer groen, inwoners stimuleert om de trend naar verharding van tuinen te keren en juist te vergroenen. Ook verwelkomen wij de ambitie om nieuwbouw circulair, natuurinclusief, klimaatadaptief en duurzaam te realiseren. Wij zouden het op prijs stellen als de volgende punten ook in de Omgevingsvisie worden opgenomen: - **Convenant Toekomstbestendig Bouwen:** In de Ontwerp Omgevingsvisie staat vermeld dat de gemeente doet mee aan het Convenant Toekomstbestendig Bouwen. Eind oktober 2024 is het Convenant Toekomstbestendig Bouwen versie 2.0 gepubliceerd. Het is passend om hierop aan te sluiten in de Omgevingsvisie. Verder roepen wij u op om met deze aangepaste normen te werken in uw uitvragen voor nieuwbouw. Bij praktische vragen over implementatie van de eisen uit het convenant zijn er hulptroepen, o.a. [geanonimiseerd].	In onze omgevingsvisie wordt verwezen naar het Convenant Toekomstbestendig Bouwen als instrument waarmee de gemeente haar duurzaamheidsambities ondersteunt. Het convenant is een dynamisch document dat periodiek geactualiseerd kan worden. De inhoud en uitgangspunten van het convenant zijn onverkort van toepassing, ongeacht de specifieke versie waarnaar wordt verwezen. Om die reden wordt in de omgevingsvisie geen nadere toelichting of verwijzing naar een specifieke versie van het convenant opgenomen.
18.	**- Bewonerscollectieven:** In de Ontwerp Omgevingsvisie wordt niets gezegd over bewonerscollectieven. Dit vinden wij een gemiste	In onze omgevingsvisie geven we aan dat we het samenwonen (van generaties) in een collectieve woonvorm of op één kavel/ woning

	kans. Geef bewonerscollectieven de kans met elkaar een deel van de wijk te ontwikkelen, waarbij functies gedeeld worden. Bewonersinitiatieven zijn al jarenlang actief in het ondersteunen en ontzorgen van bewoners bij het verduurzamen van hun woningen en het vergroenen van hun buurt. Bewonersinitiatieven bereiken ook bewoners die voor overheden moeilijker toegankelijk zijn. Geef ze een volwaardige plek in de omgevingsvisie.	beter willen faciliteren door bijvoorbeeld woningsplitsing en meergeneratiewoningen. We zien dat daar behoefte aan is. Vanuit de ambities en doelen in de omgevingsvisie staan we open voor bewonersinitiatieven, waaronder een collectieve woningbouw.
19.	**- Natuurinclusieve woningen:** Om natuur een volwaardige plaats te geven binnen nieuwbouwontwikkelingen, pleiten wij voor de ontwikkeling van een puntensysteem voor natuurinclusief bouwen, en vragen wij om dit expliciet op te nemen in de Omgevingsvisie. Maak van de stad een onderdeel van het natuurlijke systeem door daken, tuinen, gevels en andere onnodig verharde oppervlakken om te vormen tot groene oases met inheemse beplanting en stel ambities om de overgang van landelijk gebied naar de stad te verbeteren, zodat natuurwaarden vanuit het landelijk gebied doorlopen in de stad. Zorg ook voor een biobased en natuurinclusieve bebouwing die volop nestgelegenheid voor dieren biedt. We wijzen hierbij graag op de natuurvisie die door de verschillende Utrechtse natuurorganisaties is opgesteld. En specifiek naar het nieuwe deel, ‘’natuur in de stad’’. Deze is te vinden op: Natuurvisie Utrecht 2050.	Naar verwachting verkrijgt de gemeente Eemnes begin 2026 de vergunning voor het Soortenmanagementplan. In dit plan is vastgelegd op welke wijze wordt omgegaan met beschermde diersoorten die in gebouwen verblijven. Dit vormt een belangrijk kader voor een natuurinclusieve aanpak bij verduurzaming, renovatie en sloop- en nieuwbouwprojecten. Daarnaast neemt de gemeente deel aan het Convenant Toekomstbestendig Bouwen, waar natuurinclusief bouwen een onderdeel van is. De omgevingsvisie heeft een strategisch karakter. Het expliciet opnemen van concrete instrumenten, zoals een puntensysteem, past niet binnen het abstractieniveau van de omgevingsvisie.
20.	- **Recreatieve natuur:** Wij verwelkomen dat de gemeente gelijktijdig met de groei van de gemeente het recreatief groen en natuur te versterken. Zorg ervoor dat recreatieve natuur ook wordt geïntegreerd in bestaande stedelijke gebieden, en niet alleen in nieuwbouwprojecten. Denk in dit kader aan de 3-30-300 regel (3: iedereen moet vanuit zijn woning minimaal 3 bomen kunnen zien; 30: een minimale boomkroonbedekking in buurten van 30%; 300: iedereen zou op 300 meter wandelafstand van zijn woning een groene verblijfsplek of park van tenminste 1 hectare moeten hebben). Ook de landelijke bomennorm kan hierbij richtinggevend	In onze omgevingsvisie benoemen we dat we een dorps en groen karakter willen behouden en dat we voldoende groen van goede kwaliteit willen hebben. En bij zowel inbreiding als splitsing van woningen willen we kwalitatief en waardevol groen zoveel mogelijk behouden. Zoals u aangeeft zijn hiervoor meerdere normen beschikbaar. Wij hebben nog niet bepaald wat voor Eemnes een goede en bruikbare norm is. Bij de uitwerking van het omgevingsplan en omgevingsprogramma's gaan we dat bepalen.

	zijn. Wij vragen de gemeente dit expliciet op te nemen in de Omgevingsvisie.	
21.	- **Groene daken:** In de ontwerp Omgevingsvisie wordt de aanleg van groene daken en gevels niet benoemd. Wij pleiten ervoor om dit expliciet op te nemen, met name in relatie tot woningbouw. Wij verwijzen in dit verband ook naar onze eerdere opmerkingen over ''daken'' onder het Thema 4.4. ''Ruimte voor werken en ondernemen''.	In paragraaf 4.5 van onze omgevingsvisie wordt benadrukt dat de gemeente het belangrijk vindt om de leefomgeving op een goede en gezonde manier door te geven aan volgende generaties. Dit houdt onder meer in dat de fysieke leefomgeving wordt aangepast aan klimaatverandering. Het stimuleren van maatregelen zoals groene daken kan bijdragen aan de uitvoering van deze ambitie. Concrete maatregelen zoals groene daken worden echter niet expliciet opgenomen in de omgevingsvisie, omdat dat niet past bij het strategische karakter van de visie.
22.	**Mogelijkheden voor zonne-energie** De paragraaf over ''zonne-energie'' is te summier uitgewerkt. Wij vragen aandacht voor de volgende punten, die volgens ons eveneens een plaats verdienen in de Omgevingsvisie: - **Duurzame energie-opwek:** In de Ontwerp-Omgevingsvisie lezen we dat de gemeente zich inzet op zonne-energie, onder andere via twee zoekgebieden voor zonnevelden bij knooppunt A27-A1. Ook lezen we dat windmolens niet wenselijk zijn in verband met behoud van het karakteristieke polderlandschap. Wat we echter missen, is een toelichting op hoe de gemeente denkt een robuust energiesysteem te realiseren zonder gebruik te maken van windenergie. Een combinatie van zonne-en windenenergie draagt bij aan een evenwichtiger energiesysteem (minder netcongestie omdat de piekmomenten van wind en zon niet samenvallen) met minder impact op het buitengebied, omdat windmolens minder ruimte innemen. Ook, wekt een windturbine drie keer meer energie op dan een zonneweide met hetzelfde vermogen3. Alleen een evenwichtige verdeling tussen zon en windopwekking zal een optimaal, betrouwbaar en duurzaam energiesysteem betekenen. Als de zon niet schijnt of het donker is, kan het wel waaien. Alleen	We herkennen dat er een grote opgave ligt voor het vormgeven van de energietransitie. In 2024 hebben we als gemeente met een burgerforum het traject van Participatieve Waarde Evaluatie doorlopen voor het maken van keuzes voor het opwekken van meer schone energie om klimaatverandering tegen te gaan. Het advies van het burgerforum is om de volgende voorkeursvolgorde aan te houden voor energieopwekking: 1. zon op daken/boven parkeerplaatsen; 2. zon op veld; 3 windturbines. Ten aanzien van windturbines geeft het burgerforum haar advies op basis van twee kernwaarden: 1. bescherm het open en dorpse karakter van Eemnes en 2. bescherm de natuurwaarden van het weidevogelgebied. Deze uitkomst en onderbouwing hebben we in de omgevingsvisie op hoofdlijnen toegevoegd. Via opwekking van zonne-energie op daken, in zoekgebieden voor zonnevelden en mogelijk langs snelwegen zet gemeente Eemnes zich nadrukkelijk in voor het opwekken van hernieuwbare energie. De inrichting van een volledig energiesysteem vindt plaats op een schaal die het gemeentelijk niveau overstijgt. Dit wordt regionaal opgepakt, namelijk binnen de Regionale Energiestrategie (RES).

	inzetten op zonne-energie leidt tot grote energieoverschotten, bijvoorbeeld op zomerse dagen. Hoewel er opslagmogelijkheden bestaan, is langdurige opslag – bijvoorbeeld van zomer naar winter – nog niet haalbaar. Daarnaast brengt batterijopslag een grote ruimtelijke impact met zich mee, die in de ontwerp omgevingsvisie niet wordt onderbouwd. Wij verzoeken de gemeente om 1) expliciet de mogelijkheid van een gecombineerde inzet van zon en wind te onderzoeken, 2) te onderbouwen waarom het karakteristieke polderlandschap wel behouden zou blijven met ruim 30 ha zonnevelden, maar niet met windturbines en 3) indien u van mening bent dat uitsluitend zon kan leiden tot een optimaal (stabiel en robuust) energiesysteem, hiervoor een onderbouwing op te nemen in de omgevingsvisie, inclusief de gevolgen van batterijopslag.	Binnen de regio worden de verschillende energiebronnen, zon en wind, afgewogen. Om ons unieke buitengebied op lange termijn aantrekkelijk en gezond te houden, zetten we in op verbetering van de balans tussen natuur-, belevings- en gebruikswaarden van het landschap met de agrariërs als spil. De nadruk ligt op behoud van het polderlandschap met de stilte, openheid, weidevogels en wandel- en fietsroutes als belangrijke kenmerken. Het buitengebied type 2 ‘gemengde kernrandzone’ heeft daarbij een gemengder en dynamischer karakter dan de andere buitengebieden. In paragraaf 5.4 van de omgevingsvisie geven we hier nadere invulling aan. In paragraaf 4.5 (p.48) hebben we de tekst in de vastgestelde omgevingsvisie als volgt geformuleerd: “De energietransitie is een opgave die op zowel gemeentelijk als regionaal niveau wordt vormgegeven. In 2024 heeft de gemeente een traject met een burgerforum doorlopen om de toekomst van schone energie te bepalen. De uitkomst hiervan is dat we binnen onze gemeente inzetten op zonne-energie. Voor duurzame energie zetten we in op zonne-energie op daken van woningen, bedrijven, stallen, publieke gebouwen, boven parkeerplaatsen en in twee zoekgebieden voor zonnevelden bij knooppunt A27-A1. Ook kijken we in regionaal verband naar de mogelijkheden voor zonne-energie langs snelwegen. We vinden het belangrijk dat inwoners mee kunnen delen in de opbrengsten van energieprojecten. Windmolens vinden we niet wenselijk in verband met behoud van het karakteristieke open polderlandschap en het beschermen van natuurwaarden van het weidevogelgebied.” Op welke wijze wij, samen met onze partners en inwoners, deze ambities en doelen gaan realiseren, is onderdeel van de uitwerking

		van de omgevingsvisie via bijvoorbeeld omgevingsprogramma's, het omgevingsplan en initiatieven van derden.
23.	**- Energieopwekking en natuurgebieden:** De visie benoemt dat de gemeente kijkt naar mogelijkheden voor zonne-energie langs snelwegen. Wij verzoeken de gemeente om – naast Natura 2000-gebieden – ook NNN, weidevogelkerngebieden en ganzenrustgebieden uit te sluiten van energieopwekking, waaronder windenergie (zowel kleine als grote windturbines, inclusief erfwindturbines) en zonneparken en dit ook expliciet te benoemen in de Omgevingsvisie. Energieopwek mag bovendien de werking en natuurwaarden van ecoducten, faunapassages en ecologische verbindingszones niet aantasten. Tevens is het belangrijk om bij eventuele plaatsing van windmolens ervoor te zorgen dat waardevolle weidevogelgebieden niet worden ingesloten en de vogels belemmerd worden om het gebied te benaderen of te verlaten.	We volgen provinciaal beleid met betrekking tot natuurgebieden. Daarnaast zal er altijd ecologisch onderzoek worden uitgevoerd voorafgaand aan het realiseren van energieopwek.
24.	**- Functiecombinaties:** Om optimaal gebruik te maken van schaarse ruimte kunt u het best inzetten op multifunctioneel ruimtegebruik bij energieopwekprojecten. Denk hierbij aan een combinatie met landbouw of nieuwe natuurontwikkeling. Neem dit ook op in de omgevingsvisie.	In onze omgevingsvisie is niet expliciet opgenomen dat wordt ingezet op multifunctioneel ruimtegebruik bij energieopwek. Het opnemen van dergelijke expliciete keuzes kan onbedoeld belemmerend werken voor toekomstige ontwikkelingen. Wel wordt bij concrete initiatieven onderzocht in hoeverre multifunctioneel ruimtegebruik mogelijk en wenselijk is.
25.	- **Lokaal eigendom:** De Ontwerp Omgevingsvisie stelt dat het belangrijk is dat inwoners mee kunnen delen in de opbrengsten van energieprojecten. Wij vinden dit te summier en te laag ingestoken. Vraagstuk: Hoe gaat de gemeente dit concreet organiseren? Wij roepen de gemeente op om in de visie expliciet te benoemen hoe lokaal eigendom vorm krijgt.	In 2025 is het Beleidskader lokale deelneming bij grootschalige projecten voor duurzame energieopwekking en/of -opslag vastgesteld. Hierin is te lezen hoe de gemeente Eemnes omgaat met lokaal eigendom. De gemeente Eemnes streeft naar een lokaal eigendom van 50% of meer in grootschalige duurzame energieprojecten.
26.	- **Zeggenschap van inwoners:** Wij verzoeken de gemeente het volgende op te nemen in de visie: ‘’*We stimuleren duurzame energieopwekking via een energiecoöperatie. We streven daarbij naar 100% lokale zeggenschap, met een minimum van 50%.*	We willen voorkomen dat op het abstractieniveau van de omgevingsvisie een concrete eis over de vorm en totstandkoming van energieopwekkingsprojecten onbedoeld een ongewenste rem kan zijn

	Duurzame energieprojecten kennen aan het begin van het project de ingrijpendste besluiten voor de omgeving, en daarom moet de energiecoöperatie en de inwoners vanaf het begin zeggenschap respectievelijk inspraak hebben. Tot slot moet de coöperatie voor iedereen openstaan en democratisch gecontroleerd worden, zodat iedereen kan deelnemen aan de zeggenschap''.	op het ontstaan ervan. We nemen de voorgestelde zin daarom niet over.
27.	- **Natuurinclusieve energieopwekking:** De Ontwerp Omgevingsvisie benoemt natuurinclusieve nieuwbouw. Wij pleiten ervoor dit uitgangspunt, namelijk natuurinclusief, ook toe te passen op duurzame energieopwekking en natuurinclusieve energieopwekking expliciet te benoemen in de Omgevingsvisie.	Natuurinclusieve energieopwekking is niet in alle situaties mogelijk of passend. Om die reden wordt dit niet expliciet vastgelegd in de Omgevingsvisie. Op projectniveau kan per initiatief afgewogen worden in hoeverre en op welke wijze natuurinclusieve maatregelen wenselijk en haalbaar zijn.
28.	- **Zonne-energie op daken:** In de visie wordt vermeld dat de gemeente inzet op zonne-energie op daken van woningen, bedrijven en stallen. Vraagstuk: Hoe gaat de gemeente particuliere woningeigenaren en ondernemers hierbij ondersteunen? Door netcongestie is het voor ondernemers heel erg lastig om een zonnedak aan te leggen. Er zijn echter wel manieren om zon op dak aan te sluiten bij grootverbruikers ondanks netcongestie, maar dit vraagt om actieve ondersteuning. Ook particuliere huishoudens zullen extra ondersteuning nodig hebben. In 2027 vervalt de salderingsregeling waardoor veel particulieren zonnepanelen niet meer als financieel aantrekkelijk kunnen beschouwen. Uit onderzoek blijkt dat zonnepanelen rendabel blijven, ook na afschaffing van de salderingsregeling.	De omgevingsvisie heeft een strategisch karakter. Het uitwerken van concrete ondersteuningsmaatregelen voor particuliere woningeigenaren en ondernemers, evenals het omgaan met netcongestie en wijzigingen in landelijke regelgeving, past niet binnen het abstractieniveau van de omgevingsvisie. Deze onderwerpen worden uitgewerkt op projectniveau.
29.	**Route naar aardgasvrij** De betreffende paragraaf over ''Route naar aardgasvrij'' is te summier uitgewerkt. Het is van belang dat de volgende punten worden meegenomen in de omgevingsvisie: - **Regievoering:** In de Ontwerp Omgevingsvisie lezen we dat de gemeente regie zal voeren op de ordening van de ondergrond. In de nieuwe Wet Collectieve Warmte worden gemeenten aangewezen als regievoerders van de warmtetransitie. De	We gaan in 2026 aan de slag met het opstellen van een Warmteprogramma. Hierin zal de rol en de uitgangspunten van de gemeente beschreven worden. We danken u voor de inbreng over dit onderwerp en dit zullen we betrekken bij het opstellen van het warmteprogramma. De door u aangedragen punten over de route naar aardgasvrij zien we voor nu als te concreet voor in de omgevingsvisie. Het proces tot het

	warmtetransitie is complex. Regievoering betekent meer dan enkel sturing op de ondergrond zoals nu omschreven. Het gaat ook om het sturen op de realisatie van aardgasvrije wijken op een heldere en transparante manier, het stimuleren van samenwerking tussen bewoners, ondernemers en andere belanghebbenden, het ondersteunen van koplopers via kennis, capaciteit en middelen. Wij verzoeken de gemeente dan ook om deze bredere invulling van de regierol expliciet op te nemen in de Omgevingsvisie. **- Buurtgerichte aanpak:** In de Ontwerp Omgevingsvisie wordt als uitgangspunt genoemd dat bij warmtetransitie het karakter van de woningen en de omgeving behouden blijft. Vraagstuk: Heeft de gemeente Eemnes niet meer uitgangspunten ten aanzien van de warmtetransitie? Andere gemeenten benoemen leidende principes als: duurzaam, betaalbaar en betrouwbare oplossingen. En er staat nu in de omgevingsvisie ‘’een buurtgerichte aanpak’’ maar wat wordt hiermee precies bedoeld? Wij zouden graag willen zien als uitgangspunt in de Omgevingsvisie dat de wensen van de wijk voorop staan. Dat is heel erg belangrijk voor het draagvlak van de warmtetransitie. De acceptatie van projecten voor de warmtetransitie is vaak groter als bewonersinitiatieven een belangrijke rol en voldoende ruimte krijgen. Zo kan de gemeente de kracht van de wijk en koppelkansen benutten terwijl er optimaal aangesloten wordt bij wat er leeft in de wijk. Een buurtteam van vrijwilligers en (semi)professionals die hart hebben voor de buurt kan dit nog verder versterken. We raden daarom aan om i) bewonersinitiatieven expliciet te benoemen in de omgevingsvisie en deze te betrekken bij de ontwikkelingen, en ii) plannen in co-creatie met een buurt op te zodat bewoners vanaf het begin bij het proces betrokken zijn. Zo zorg je voor een bottom-up aanpak en meer vertrouwen van wijkbewoners.	opstellen van het Warmteprogramma en de daarbinnen nog te maken afwegingen kunnen eventueel leiden tot een aanpassing of aanscherping van ambities en doelen in de omgevingsvisie.

	Wat betreft de weg naar een aardgasvrije bebouwde omgeving verzoeken wij de gemeente om in de omgevingsvisie concrete doelen op te nemen voor aardgasbesparing te realiseren ten opzichte van het verbruik van vandaag. Kies daarbij voor spijtvrije maatregelen (met als belangrijkste isolatie) die huizen verduurzamen tot ze geschikt zijn voor lage temperatuur verwarming. Dit bespaart gas, en geeft een vaste basis waarop een toekomstig alternatief voor aardgas gevonden kan worden. Neem daarbij ook verkoeling en ventilatie mee. Klimaatverandering zorgt voor steeds hetere zomers. Door zonwering toe te passen en klimaatadaptieve maatregelen zoals groene gevels en groene daken wordt voorkomen dat huizen na isolatie te warm worden in de zomer. Door in te zetten op groene maatregelen zorgt u voor een prettig leefklimaat in de zomer en kunt u de aanschaf van airco's voorkomen. Dit laatste is belangrijk. Airco's lijken handig, maar zorgen voor extra milieu impact, vragen meer en meer duurzame energie, vragen schaarse materialen en versterken het stedelijk hitte-eiland: binnen koeler, buiten warmer. **- Gebruik ''natuurlijke momenten'':** Wij verzoeken de gemeente om in de omgevingsvisie aandacht te besteden aan het benutten van natuurlijke momenten om de kosten van de warmtetransitie te beperken. Natuurlijke momenten om te investeren in gebouwen zijn bijvoorbeeld: vervangingsmomenten van aardgasleidingen, warmteleidingen of andere infrastructuur die toegang geeft tot de warmte-infrastructuur, maar ook de wisseling van eigenaar, bewoner of huurder, verbouwingen en grootschalig onderhoud. Wij vragen de gemeente om dit principe expliciet op te nemen in de visie. - **Decentraal energiesysteem:** We verzoeken de gemeente om in de visie te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om elektriciteit en warmte uit te wisselen tussen bedrijven en bewoners. Dit zorgt voor een krachtig decentraal energiesysteem.	

	De verbruiksprofielen van woonwijken en bedrijventerreinen sluiten goed op elkaar aan: bedrijven hebben vooral overdag veel stroom nodig, terwijl veel bewoners dan naar hun werk gaan. Ook komt het regelmatig voor dat bedrijven restwarmte over hebben, die goed benut kan worden in de omliggende woonwijken. De gemeente Eemnes en Eemnes Energie maken deel uit van het Europese project LEF (Lokaal Energie Flexibiliteit). De ervaringen uit dit project worden voortgezet binnen het landelijke Local4Local-programma van Energie Samen. Eemnes Energie werkt momenteel hard aan een energiegemeenschap die energie delen in de praktijk brengt. Concreet betekent dit: betaalbare, duurzame en lokaal opgewekte elektriciteit onderling delen en verrekenen, met aanvullende inkoop of verkoop via de markt. De deelnemers van deze projecten streven naar prijsstabiliteit , verduurzaming en minder afhankelijkheid van externe energieleveranciers. Ook wordt onderzocht of energie delen een overbelasting van het stroomnet kan voorkomen. De gemeente Eemnes kan van deze projecten veel leren. Dit zijn mooie voorbeelden van hoe energie lokaal gedeeld kan worden. Dergelijke initiatieven zijn relevante bouwstenen voor een toekomstbestendig, decentraal energiesysteem, en verdienen een plek in de Omgevingsvisie. Wij zouden dit graag terugzien in de omgevingsvisie.	
30.	**Thema ''Gezonde en veilige leefomgeving''** Wij verwelkomen het feit dat de gemeente zich inzet om bij te dragen aan een gezond, schoon en veilig milieu, namelijk door het streven naar behoud van stilte en duisternis in de polder, het ontmoedigen van houtstook, enzovoort. Het lijkt ons van belang dat daarnaast ook de volgende punten worden meegenomen in de Omgevingsvisie: **- Licht en duisternis:** in de Ontwerp Omgevingsvisie lezen we dat de gemeente streeft naar behoud van stilte en duisternis en voorlopig de landelijke normen en regels voor licht en geluid	In paragraaf 4.6 van de omgevingsvisie geven we aan dat we in de polder streven we naar behoud van stilte en duisternis. Duisternis en stilte draagt in hoge mate bij aan de unieke belevingswaarde en de natuurwaarden in de polder. Voorlopig blijven we de landelijke normen en regels voor licht en geluid hanteren. Op termijn kijken we of er aanleiding is om deze te wijzigen. Uw verzoek betreft het opnemen van concrete maatregelen in de omgevingsvisie. Dit past niet bij het strategische karakter van de omgevingsvisie.

	hanteert en dat er op termijn gekeken zal worden of er aanleiding is om deze te wijzigen. Wij roepen de gemeente op om nu al concrete maatregelen – met name ten aanzien van reclamemasten en lichtgevende schermen – op te nemen in de Omgevingsvisie. Overbodige verlichting leidt niet alleen tot lichthinder en energieverspilling maar verstoort ook het natuurlijke ritme van mens en dier. In dit kader verwijzen wij graag naar de jaarlijkse 'Nacht van de Nacht'-campagne van de Natuur en Milieufederaties.	
31.	**- Luchtkwaliteit:** in de ontwerp Omgevingsvisie staat vermeld dat de gemeente aangesloten is bij het ''Schone Luchtakkoord'' en meedoet aan de landelijke ambitie om door schonere lucht in 2030 50% gezondheidswinst te boeken ten opzichte van 2016. Het huidige streefdoel van Schone Lucht Akkoord 2030 is gebaseerd op de WHO-advieswaarden uit 2005. Wij roepen de gemeente op om ambitieuzer te zijn en te streven naar het voldoen aan de recentere WHO-advieswaarden uit 2021. Daarnaast verzoeken wij de gemeente om in de Omgevingsvisie concrete maatregelen op te nemen ter verbetering van de luchtkwaliteit.	De gemeente Eemnes streeft naar een gezonde leefomgeving. Wij zien de opgave ook om gezondheid en ruimtelijke ontwikkeling directer te koppelen, ook in de uitvoering. Dit is een uitdaging, bijvoorbeeld vanwege de ligging dichtbij de A27. In de omgevingsvisie staan onze strategische ambities en doelen hiervoor, waaronder dat we meedoen aan de landelijke ambitie om door schonere lucht in 2030 50% gezondheidswinst te boeken ten opzichte van 2016. We hebben daar in de definitieve omgevingsvisie aan toegevoegd dat we in samenwerking met andere gemeenten ernaar streven om te voldoen aan landelijke normen voor luchtkwaliteit. De uitwerking van hoe de gemeente streeft naar een gezonde en veilige leefomgeving vindt plaats in omgevingsprogramma's en het omgevingsplan. Het instrument ‘monitoring en evaluatie’, zoals beschreven in paragraaf 6.6, is hierbij ook van belang. In paragraaf 6.2 van de omgevingsvisie geven we aan dat we samen met onze partners willen zorgen voor een veilige en gezonde leefomgeving. En dat we graag onze partners betrekken bij de uitwerking naar omgevingsprogramma’s en het omgevingsplan. In paragraaf 6.2 van de definitieve omgevingsvisie hebben we nadrukkelijker opgenomen dat we daarbij ook aandacht hebben voor het stellen van adequate regels en normen voor diverse milieu aspecten.

		In paragraaf 4.6 (p.50) hebben we een zin toegevoegd: “We zijn aangesloten bij het Schone Luchtakkoord. Daarmee doen we mee aan de landelijke ambitie om door schonere lucht in 2030 50% gezondheidswinst te boeken ten opzichte van 2016. In samenwerking met andere gemeenten streven we ernaar om te voldoen aan landelijke normen voor luchtkwaliteit.” In paragraaf 6.2 (p.68) hebben we de volgende tekst toegevoegd: “Specifieke aandacht hebben we voor onze verantwoordelijkheid om samen met partners te zorgen voor een gezonde en veilige leefomgeving. Dat betekent onder andere het zoveel mogelijk voorkomen en beperken van veiligheidsrisico’s, het bestrijden van rampen en crises en het vergroten van de zelfredzaamheid van onze bevolking in tijden van crisis. Het betekent ook het voorkomen en beperken van risico’s voor een veilig drinkwaterleidingnet, en het stellen en aanscherpen van regels en normen voor milieu aspecten (lucht, geluid, trillingen, geur, licht, bodem en omgevingsveiligheid). We nemen dit op in ons beleid. Dit doen we samen met onze partners.”
32.	**- Bestrijdingsmiddelen:** in de ontwerp Omgevingsvisie wordt alleen onder punt 5.4 ‘’Balans in het buitengebied’’, gesproken van ‘’schadelijke stoffen’’. Vraagstuk: Wat wordt precies bedoeld met ‘’schadelijke stoffen’’? Betreft dit het gebruik van bestrijdingsmiddelen? De gemeente kan substantieel invloed uitoefenen op het terugdringen van het gebruik van bestrijdingsmiddelen binnen haar grondgebied. Wij vragen de gemeente om in de Omgevingsvisie het voornemen op te nemen om het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen op haar grondgebied te weren, in het bijzonder rond kwetsbare locaties zoals woningen, kinderdagverblijf, scholen en ziekenhuizen. Dit vanwege de mogelijke gezondheidsschade. Ter ondersteuning verwijzen wij	Met schadelijke stoffen worden onder andere bestrijdingsmiddelen bedoeld. De gemeente Eemnes onderschrijft het belang van een zorgvuldig beleid rond het gebruik van bestrijdingsmiddelen. We sluiten daarbij aan bij landelijke regelgeving. Een belangrijke ambitie in paragraaf 4.5 is ook het structureel verbeteren van de biodiversiteit. Hoe we dit doen is te gedetailleerd voor in de omgevingsvisie. De gemeente en haar aannemers gebruiken geen chemische middelen in het openbaar groen. Ook inwoners die een deel van het openbaar groen in Zelfbeheer hebben mogen dat niet gebruiken. Ook biologische middelen tegen bv de eikenprocessierups beperken we zo veel mogelijk vanwege het neveneffect op andere insecten.

	naar de handleiding ''Regulering bestrijdingsmiddelen'' van Natuur & Milieu en Urgenda. Deze handleiding bevat een praktische gereedschapskist voor gemeenten die het gebruik van bestrijdingsmiddelen of bepaalde intensief bespoten teelten willen reguleren, begrenzen of verbieden. Stimuleer daarnaast inwoners om geen pesticides te gebruiken in hun tuin. Bestrijdingsmiddelen hebben immers vaak een negatief effect op de biodiversiteit (waaronder ook de insecten die onmisbaar zijn voor de bestuiving van gewassen) en kunnen leiden tot gezondheidseffecten.	We zijn tevens aangesloten bij Stichting Steenbreek, waarbij ook aandacht wordt besteed aan het beperken van het gebruik van bestrijdingsmiddelen.
33.	Verder roepen wij de gemeente op om **ecologisch bermbeheer** toe te passen, gericht op het vergroten van natuurwaarden – bijvoorbeeld via bloemrijke bermen, natuurvriendelijke oevers en voorzieningen voor fauna. Betrek bewoners actief bij de inrichting, het beheer en de monitoring van deze groene structuren. Wij verzoeken u om dit ook expliciet op te nemen in de Omgevingsvisie.	Uw verzoek is te specifiek voor in de omgevingsvisie. Bij het beheer van onze bermen binnen en buiten de bebouwde kom zetten we bijvoorbeeld waar mogelijk in op bloemrijke- of kruidenrijke bermen. Ook bij renovaties en herinrichtingen bezien we de mogelijkheden voor meer biodiversiteit door bijvoorbeeld natuurvriendelijke oevers. In het noordelijk deel van de polder is een aantal bermen aangewezen als ecologische berm. Door ander maaibeleid vormen we die om naar kruidenrijke berm.
34.	**2. Gebiedsgerichte uitwerkingen** **Omgevingsvisiekaart Eemnes** Op de omgevingsvisiekaart op pagina 4, 5 en 35 wordt het ''Buitengebied type 1: beschermde natuur (groen en blauw)'' weergegeven. Dat vinden wij een stap in de goede richting. Tegelijkertijd vinden wij het belangrijk dat de verschillende typen beschermde natuurgebieden (ook de Groene contour-percelen) specifieker en duidelijker worden benoemd en weergegeven op de kaart. Concreet vragen wij om het NNN, de Groene contour-percelen en het Natura 2000 gebied ''Eemmeer & Gooimeer Zuidoever'' herkenbaar en afzonderlijk op kaart op te nemen.	De rijksoverheid is verantwoordelijk voor het vastleggen en begrenzen van Natura 2000-gebieden en het vaststellen van beheerplannen, in samenwerking met provincies (en onder toezicht van de Europese Commissie). De provincie is verantwoordelijk voor het vastleggen van de begrenzingen van NNN. Dit doet zij via haar provinciale omgevingsverordening en de daarin opgenomen instructieregels en restricties voor de als NNN aangewezen gebieden. Ook gemeenten zijn hier aan gebonden bij het opstellen van het gemeentelijke omgevingsplan en het verstrekken van omgevingsvergunningen. Het voldoen aan de provinciale (en landelijke en Europese) regels is uiteraard voor ons een belangrijk uitgangspunt. Het is niet nodig en niet wenselijk om de precieze begrenzing van NNN en Natura 2000 te verwerken in de omgevingsvisiekaart: de

		omgevingsvisiekaart en indeling geeft op een hoog abstractieniveau aan wat de belangrijkste gemeentelijke ruimtelijke keuzes zijn voor behoud en ontwikkeling. De begrenzingen van NNN kunnen daarbij door de provincie worden gewijzigd, waarop er vervolgens een discrepantie kan ontstaan met (dan achterhaalde) begrenzingen van NNN in de omgevingsvisie. De actuele grenzen zijn altijd in te zien via het digitale stelsel omgevingswet via https://omgevingswet.overheid.nl/regels-op-de-kaart/ De omgevingsvisie Eemnes is daar ook in opgenomen. Het aanmerken van Groene contour-percelen is een instrument uit de provinciale omgevingsverordening die volgt uit de provinciale Natuurrealisatiestrategie 2009. Deze groene contour-percelen nemen we niet op, omdat dit een door de provincie aangeduid werkingsgebied is. Wanneer de provincie daadwerkelijk inzet op natuurontwikkeling op deze percelen (waaronder het beschikbaar stellen van voldoende middelen hiertoe), dan worden de bijbehorende instructieregels voor Natuur van toepassing, ook voor gemeenten.
35.	**Balans in het buitengebied** Wij waarderen het dat de natuurgebieden Eemmeer en Eem en de belangrijke natuurwaarden in de open landbouwpolder veel aandacht krijgen in de Ontwerp Omgevingsvisie. Wij vragen aandacht voor de volgende punten, die volgens ons eveneens een plaats verdienen in de Omgevingsvisie: - **Nieuwe verdienmodellen:** Wij waarderen het feit dat de gemeente streeft naar duurzame natuurinclusieve landbouw met voldoende toekomstperspectief door nieuwe verdienmodellen en beheervergoedingen. Ook zou het wenselijk zijn om plaatselijk ook teelten zoals agroforestry of voedselbossen mogelijk te maken (bijvoorbeeld dichtbij erven), mits deze niet in strijd zijn met de	Op diverse plekken in de omgevingsvisie geven wij aan wat onze ambities en doelen zijn voor ons buitengebied. Samen met onze partners, waaronder o.a. de provincie Utrecht, spannen wij ons in voor het realiseren van deze ambities. De omgevingsvisie heeft het karakter van een strategisch document, waarin de lange termijn ambities en richtinggevende keuzes van de gemeente zijn vastgelegd. Voor de verdere invulling en uitwerking zijn we mede afhankelijk van andere partijen en organisaties, waaronder de provincie en de provinciale verordening en bijvoorbeeld het nog vast te stellen Utrechts Programma Landelijk Gebied (UPLG).

	openheid van het gebied en het behoud van weidevogels. Wij zouden graag willen dat deze nieuwe vormen van landbouw concreet genoemd worden in de omgevingsvisie. Dit geeft duidelijkheid voor koplopers die de landbouw toekomstbestendig willen maken. Initiatiefnemers hebben behoefte aan eenduidige loketten en aanpakken voor dit soort initiatieven. Onder titel ''Eempolder: open landbouwpolder'' staat vermeld dat '' *Met behoud van de openheid, zicht, kenmerkende agrarische bebouwing en rust als belangrijke voorwaarden, staan we open voor aanvullende bedrijfstakken als verbreding van het boerenbedrijf met nieuwe verdienmodellen. Ter illustratie denken we aan de volgende mogelijkheden die nog altijd een eigen lokale afweging moeten krijgen: (…). Nieuwe gewassen die passen bij de bodem. Dat kunnen ook gewassen zijn die door de circulaire bouwsector gebruikt kunnen worden*''. Dit juichen we toe. Het toestaan van nieuwe gewassen is belangrijk om de diversiteit van leefgebieden en de economische perspectieven van agrariërs te versterken. Vezelteelt is een alternatief en duurzaam verdienmodel voor de veehouderij. Gewassen zoals hennep, vlas, olifantengras, zonnekroon, bieden niet alleen ecologische voordelen, maar kunnen ook lokaal worden ingezet voor biobased bouwen. Dit kunnen de boeren van Eemnes zelf verbouwen. Het is positief als dit uitgangspunt ook daadwerkelijk wordt verankerd in het vervolgbeleid.	We streven naar een moderne agrarische sector waarbij boeren een belangrijke rol hebben in natuurbeheer en onderhoud van het landschap. We willen de landbouwondernemers ondersteunen in de ontwikkeling naar een duurzame natuurinclusieve landbouw zoals in het Handelingsperspectief Buitengebied Regio Amersfoort is afgesproken. Eventuele nieuwe gewassen moeten passen binnen de in de omgevingsvisie gestelde voorwaarden van behoud van de openheid, zicht, kenmerkende agrarische bebouwing en rust en ook passen binnen de instructieregels en restricties in de provinciale verordening.
36.	**- Kruidenrijke graslanden:** Benoem en stimuleer de omvorming van puur Engels raaigras naar meer kruidenrijke graslanden, vooral in de weidevogelgebieden en rondom Natura 2000 en NNN.	In de omgevingsvisie geven we aan dat in onze open landbouwpolder landbouw de primaire functie is, die zich in een duurzame en natuurinclusieve richting ontwikkelt met agrarisch natuur als belangrijke nevenfunctie. Omvorming grasland is een uitwerking van onze ambitie tot natuurinclusieve landbouw.

		Kruidenrijke graslanden/randen van andere eigenaren is geregeld binnen de pakketten agrarisch natuurbeheer (ANLb). We zetten ons in voor aantrekkelijke vergoedingen binnen deze beheerpakketten.
37.	**- Bodemdaling en oxidatie:** Op pagina 64 van de Omgevingsvisie lezen we dat ''*Verdere bodemdaling en oxidatie voorkomen we door te zorgen voor een gezonde bodem met voldoende hoge grondwaterstand en grondgebruik dat hierbij past*''. Vraagstukken: Wat wordt verstaan onder ''voldoende hoge grondwaterstand''? Hoe verhoudt deze zich tot het maaiveld? Worden er, naast het nastreven van een voldoende hoge grondwaterstand, ook waterinfiltratiesystemen ingezet? Welke vormen van grondgebruik worden als passend beschouwd in relatie tot het voorkomen van bodemdaling en oxidatie? Wij verzoeken de gemeente om deze punten expliciet te benoemen en toe te lichten in de Omgevingsvisie.	De door u gestelde vragen zijn onderwerp van verdere uitwerking na het vaststellen van de omgevingsvisie. De antwoorden moeten nog worden bepaald in samenwerking met onder andere onze partners waterschap Vallei en Veluwe, de provincie Utrecht, agrariërs en andere terreinbeheerders, als uitwerking van de gemeentelijke omgevingsvisie (en de provinciale omgevingsvisie en het waterschapsbeleid). We streven naar een moderne agrarische sector waarbij boeren een belangrijke rol hebben in natuurbeheer en onderhoud van het landschap. We willen de landbouwondernemers ondersteunen in de ontwikkeling naar een duurzame natuurinclusieve landbouw zoals in het Handelingsperspectief Buitengebied Regio Amersfoort is afgesproken. Daar is bijvoorbeeld in opgenomen: "een waterpeilbeheer is wenselijk dat zowel rekening houdt met landbouwproductie als met het beperken van bodemdaling en de uitstoot van broeikasgassen in veengebieden."
38.	**- Negatieve effecten van landbouw op omliggende natuurgebieden:** In de Ontwerp Omgevingsvisie wordt vermeld dat de gemeente streeft naar een afname van de verzuring en verrijking van de bodem door stikstof en andere schadelijke stoffen. Benoem het terugdringen van negatieve effecten van landbouw op de omliggende natuurgebieden, zoals bijvoorbeeld stikstof, ook onder het onderdeel ''Eemmeer en Eem: beschermde natuur''.	Met de gebiedsindeling beschermde natuur en tekst in paragrafen 4.5 en 5.4 wordt aangesloten bij de gewenste ontwikkelingrichting voor de beschermde natuur in N2000 en NNN in Eemmeer, Eempolder en rond de Zomerdijk.
39.	**- Groen blauwe dooradering (GBDA):** in de ontwerp Omgevingsvisie wordt niets gezegd over de Groen blauwe dooradering. Het doel van het Aanvalsplan is om 10% groenblauwe dooradering van het landelijk gebied te realiseren. Zet als	Om ons unieke buitengebied op lange termijn aantrekkelijk en gezond te houden, zetten we in op verbetering van de balans tussen natuur-, belevings- en gebruikswaarden van het landschap met de agrariërs als spil. De nadruk ligt op behoud van het polderlandschap met de stilte,

	gemeente in op 10% groenblauwe dooradering door het toevoegen van karakteristieke landschapselementen die passen bij het agrarisch cultuurlandschap van Eemnes en zorg ervoor dat deze 10% als ambitie voor 2050 nadrukkelijk opgenomen wordt in de Omgevingsvisie. GBDA kan daarmee goed worden ingebed en geeft ook voor burgers weer dat de streekeigenheid prioriteit heeft en wordt versterkt (zie: Aanvalsplan Landschap). Stimuleer ook bewoners en agrariërs om actief bij dragen aan de groenblauwe dooradering. Dit kan onder meer via het Platform Groenblauwe Dooradering. Daarnaast zijn er ook veel particulieren in het buitengebied die bij kunnen dragen aan aanleg/herstel van landschapselementen. Vergeet die particulieren niet. Hiervoor bestaan bijvoorbeeld bomenuitdeelacties. Het aanplanten van bomen hoeft geen ingewikkeld, duur proces te zijn. Dit is van groot belang voor robuuste groene en blauwe verbindingen in het buitengebied. Beschrijf en benoem deze mogelijkheden expliciet in de Omgevingsvisie.	openheid, weidevogels en wandel- en fietsroutes als belangrijke kenmerken. We streven o.a. naar: · Een flexibel watersysteem van goede waterkwaliteit en met de capaciteit om droogte en hevige regenval op te vangen. Verdere bodemdaling en oxidatie voorkomen we door te zorgen voor een gezonde bodem met een voldoende hoge grondwaterstand en grondgebruik dat hierbij past. · Verhogen van de biodiversiteit en kwaliteit van natuur, een afname van de verzuring en verrijking van de bodem door stikstof en andere schadelijke stoffen en agrarisch natuurbeheer. · Duurzame natuurinclusieve landbouw met voldoende toekomstperspectief door nieuwe verdienmodellen en beheervergoedingen. · Behoud en versterken van de polder als uniek en zeer waardevol gebied voor weidevogels. Het concept 'Groenblauwe dooradering' kan bijdragen aan het behalen van deze doelen en ambities in onze omgevingsvisie. Gemeente Eemnes is daarom via het Platform Groenblauwe dooradering aangesloten bij het aanvalsplan. Groenblauwe dooradering ziet er overal anders uit. Voor de realisatie van meer groenblauwe dooradering in het buitengebied van Eemnes zetten we allereerst in op grondeigenaren, bewoners en agrariërs. Dit is ook onderdeel van de gebiedsprocessen in het kader van de uitvoering van UPLG.
40.	**- Recreatie:** In de ontwerp Omgevingsvisie lezen we dat in de beschermde natuurgebieden Eemmeer en de Eem recreatie extensief, stil, kleinschalig en altijd in balans moet zijn met de natuur en dat de gemeente zich inzet om een goede balans te vinden tussen het ruimte bieden aan zowel de mens als de natuur op het Gooimeer en het Eemmeer. Dit vinden we positief. Natuur is kwetsbaar en verstoring door recreatie is naast o.a. verzuring,	In Eemnes zetten we ons in voor een goede balans tussen natuur en recreatie om zo een aantrekkelijk buitengebied te zijn voor zowel flora fauna en mensen. In paragraaf 3.5 kunt u lezen dat de gemeente de rust en stilte en de ruimte in de polder als belangrijke kwaliteit ziet en dit wil behouden. Tegelijkertijd moet er ook ruimte zijn voor aantrekkelijke wandel- en fietsroutes. Recreatiedruk is hierbij een bekend probleem, zeker in het voorjaar, waarbij verstoring van

	vermesting, verdroging, versnippering en verontreiniging één van de vele factoren die de biodiversiteit bedreigen. Daarbij zijn er zowel gebieden nodig die hoofdzakelijk gericht zijn op recreatie, als ook gebieden waar de natuur voorrang krijgt. Voor het functioneren van de natuur en het behoud van natuurkwaliteit en biodiversiteit, moeten er in de gemeente Eemnes ook gebieden zijn waar soorten ongestoord kunnen rusten, foerageren, broeden, voortplanten en overwinteren. Dit is nodig om de populaties vitaal te houden. De toegenomen recreatiedruk in opengestelde gebieden maakt de noodzaak van voldoende rustgebieden nog groter. Het is belangrijk de recreatiedruk in de rustige gebieden niet verder te intensiveren. Daardoor behouden we ook op langere termijn een fijne leefomgeving voor onze inwoners en recreanten, alsmede een gunstig vestigingsklimaat voor bedrijven. Zorg daarom voor een goede zonering van recreatie en natuur. Wij pleiten er dan ook voor om het principe van zonering explicieter en breder op te nemen in de Omgevingsvisie, en niet alleen te beperken tot het Eemmeer en de Eem.	populaties een groot risico is. Hierover zijn we continu met de terreinbeherende organisaties in gesprek. Indien er beheersmaatregelen nodig zijn, zijn zij als eerste aan zet, doordat de toegang tot het gebied bij hen ligt. Zonering kan hierbij een oplossing zijn. Dit achten we echter iets voor de uitwerking.
41.	**3. Uitvoering** **Bestuurlijke afwegingsruimte** In de ontwerp Omgevingsvisie wordt gesteld dat, de gemeente in het omgevingsplan regels en normen opstelt voor milieu aspecten (lucht, geluid, trillingen, geur, licht, bodem en omgevingsveiligheid) en de landelijke normen overneemt en bij het opstellen van het omgevingsplan kijkt waar mogelijke aanscherping van de normen en het bieden van maatwerk gewenst en/of nodig is. Voor een gezonde fysieke leefomgeving is het echter belangrijk om in de omgevingsvisie uitspraken te doen over milieuaspecten. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet krijgt de gemeente de mogelijkheid voor bestuurlijke afwegingsruimte voor een aantal milieuaspecten (zoals geur, geluid, trillingen, licht). Zo kan de gemeente binnen een bandbreedte strengere eisen stellen of krijgt	We doorlopen de beleidscyclus continue en verbeteren ons beleid in stappen. We kunnen niet alles tegelijk. In paragraaf 4.6 van de omgevingsvisie hebben we opgenomen: “We streven naar een gezonde en veilige omgeving voor alle (toekomstige) generaties en de flora en fauna. De gemeente stelt in het omgevingsplan regels en normen op voor milieu aspecten (lucht, geluid, trillingen, geur, licht, bodem en omgevingsveiligheid). We nemen de landelijke normen over en kijken bij het opstellen van het omgevingsplan waar mogelijke aanscherping van de normen en het bieden van maatwerk gewenst en/of nodig is. Daarbij vragen vooral luchtkwaliteit, verkeersgeluid en omgevingsveiligheid om extra aandacht.”

	het zelfs eigen afwegingsruimte (zoals bij het aspect licht). Hoewel deze bestuurlijke afwegingsruimte een plek moet krijgen in het nog op te stellen omgevingsplan, pleiten wij ervoor om in deze omgevingsvisie uitspraken te doen over hoe de gemeente de bestuurlijke afwegingsruimte wil benutten voordat de omgevingsvisie definitief wordt vastgesteld. Wij roepen daarnaast ook de gemeente op om in de Omgevingsvisie te beschrijven op welke wijze wordt voldoen aan de wettelijke normen op deze terreinen. **Omgevingswaarden** Naast bestuurlijke afwegingsruimte wordt met de inwerkingtreding van de Omgevingswet ook de term omgevingswaarde geïntroduceerd als instrument voor een gezonde en duurzame leefomgeving, ook vanwege de intrinsieke waarde van de natuur. Duisternis, stilte, gezonde lucht, bodemkwaliteit en schoon water zijn aspecten van de leefomgeving die de gemeente als omgevingswaarde kan definiëren zodat deze aspecten niet alleen een wens blijven maar ook echt gerealiseerd worden. Wij roepen de gemeente op om omgevingswaarden op te stellen voor bovengenoemde milieuaspecten. Dat betekent dat deze aspecten in de omgevingsvisie als ambitie moeten worden opgenomen én een plek in het nog op te stellen omgevingsplan. We vinden het een gemiste kans dat de gemeente kiest om geen omgevingswaarden op te nemen in de omgevingsvisie.	Het proces van het opstellen van het omgevingsplan loopt tot 2031. In de komende jaren zullen de huidige milieuregels worden overgezet waarbij het uitgangspunt is om zoveel mogelijk beleidsluw over te gaan naar de nieuwe systematiek. Waar nodig worden de huidige regels aangescherpt. Dit zal tijdens het proces moeten blijken. Hoe de gemeente de bestuurlijke afwegingsruimte wil benutten, dat komt tijdens dit proces aan de orde. In deze uitwerking kan de gemeente wellicht op een later moment alsnog een omgevingswaarde opnemen in de omgevingsvisie mocht dat op dat moment wenselijk blijken.
42.	**Omgevingsprogramma's** Wij constateren dat veel belangrijke keuzes worden doorgeschoven naar nader op te stellen 'programma's' (en dus naar het college). Dit vinden wij een onwenselijke situatie. Zie ook onze eerdere opmerking hierover in deze zienswijze.	Zie onze reactie op uw zienswijze met nummer 2 (nummering is door ons toegevoegd).
43.	**Participatie**	Als gemeente vinden we participatie belangrijk voor het maken van goed beleid en het uitvoeren van concrete

	Op pagina 14 van de Ontwerp Omgevingsvisie kan men lezen hoe de visie tot stand is gekomen. De gemeente verwoord echter niet hoe ze de inwoners en belanghebbenden wil betrekken bij maatschappelijke vraagstukken en bij de voorbereiding, realisatie en evaluatie van ruimtelijke plannen en projecten (ook die van derden). De gemeente dient te toetsten of participatie zorgvuldig is gedaan en alle belangen zijn afgewogen. Het is ook belangrijk om de verschillende vormen van participatie aandacht te geven. Dus niet alleen het afwegen van de verschillende belangen en inspraak. Bij participatie gaat het ook om eigenaarschap en het daadwerkelijk financieel te kunnen participeren, met name bij de ontwikkelingen van energieprojecten. Wij verzoeken de gemeente om dit te verwoorden in de Omgevingsvisie. In de ontwerp Omgevingsvisie wordt ook geen aandacht besteed aan de wet Versterking participatie. Ook het uitdaagrecht is inmiddels verankerd in deze wet, maar wordt in de Omgevingsvisie helaas niet benoemd. Wij pleiten ervoor om het uitdaagrecht expliciet op te nemen in de Omgevingsvisie. Dit kan bewoners stimuleren om gemeentelijke taken over te nemen, wat de betrokkenheid vergroot en meerwaarde kan opleveren voor de lokale gemeenschap.	uitvoeringsprojecten en maatregelen. Inbreng van onze inwoners, ondernemers en organisaties zoals de NMU waarderen wij zeer. Hopelijk houd u onze berichtgeving over participatiemomenten in de toekomst nauwlettend in de gaten en attendeert u ook anderen hierop. Ons beleid voor participatie leggen we niet vast in de omgevingsvisie, maar in de Participatienota Blaricum, Laren en Eemnes. Daar besteden we ook aandacht aan het uitdaagrecht. Voor initiatiefnemers is er een Handreiking participatie BEL gemeenten beschikbaar. Tevens hebben we in paragraaf 6.4 van de omgevingsvisie opgenomen: Voor initiatiefnemers en de gemeente is het belangrijk om bij elke ontwikkeling in contact te komen met betrokkenen zoals omwonenden en ondernemers. Door een goed vroegtijdig participatieproces ontstaan betere plannen, voorkomen we dat betrokkenen worden verrast en koppelkansen onbenut blijven. We verwachten van elke initiatiefnemer dat deze in gesprek gaat met iedereen die gevolgen kan ondervinden van de ontwikkeling. Dit is geen garantie voor draagvlak maar vergroot wel de kans op een goed en haalbaar plan.
44.	**PlanMER omgevingsvisie Eemnes** Wij vinden het teleurstellend dat de gemeente geen PlanMER heeft opgesteld parallel aan het opstellen van de omgevingsvisie. In de ontwerp-omgevingsvisie wordt dit ook niet nader toegelicht. Wij verzoeken de gemeente daarom om duidelijkheid te geven over deze keuze en de overwegingen die hieraan ten grondslag liggen. Daarnaast vragen wij de gemeente om het PlanMER met ons te delen, indien dit wel is opgesteld, of ons te informeren waar dit document te vinden is.	Bij het opstellen van de omgevingsvisie is aandacht besteed aan mogelijke effecten op het milieu, gezondheid en de gehele fysieke leefomgeving. Met de omgevingsvisie Eemnes maken we geen nieuwe keuzes voor woningbouwlocaties c.q. mer-beoordelingsplichtige activiteiten ten opzichte van reeds eerder genomen besluiten en reeds gemaakte afwegingen en uitgevoerde onderzoeken. Voor het op- en vaststellen van de omgevingsvisie Eemnes is er daardoor geen verplichting tot het doorlopen van een mer-procedure. Dit biedt dit in onze situatie ook geen meerwaarde. Een plan-merplicht geldt alleen voor

		omgevingsvisies waarin (nieuwe) kaderstellende keuzes worden gemaakt over mer-beoordelingsplichtige activiteiten. Bij toekomstige ontwikkelingen blijven we milieueffecten en het milieubelang integraal meewegen in de besluitvorming. Voor potentiële woningbouw aan de noordkant van Eemnes geldt dat we dit nu alleen onderzoekend opnemen, wat betekent dat er met het vaststellen van de omgevingsvisie nog geen definitief besluit over wordt genomen.

Conclusie:

In de beantwoording van de zienswijzen is naar voren gekomen dat de ingebrachte zienswijze geen aanleiding vormt tot het aanpassen van de omgevingsvisie Eemnes.

We constateren dat de inhoud van de zienswijze veelal betrekking heeft op de wijze van uitwerking en uitvoering van onze strategische ambities en doelen. Diverse van de in de zienswijze benoemde aandachtspunten zijn aan de orde bij (de afwegingen voor) het vaststellen van omgevingsprogramma's, omgevingsplan, concrete projecten en uitvoeringsmaatregelen. De ingebrachte punten kunnen daarbij van grote waarde zijn en zullen we daar ook bij betrekken.

De zienswijze geeft ons in het algemeen een bevestiging dat de in de visie gekozen koers aansluit bij de maatschappelijke opgaven waar Eemnes voor staat, ook op het vlak van natuur(waarden) en milieu.